

การศึกษาเปรียบเทียบปัจจัยด้านผู้ปกครองในเด็กก่อนวัยเรียน
ที่มีภาวะพอมและภาวะสมส่วนในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก
อำเภอวารินชำราบ จังหวัดอุบลราชธานี*

บทความวิจัย

วารสารพยาบาลศาสตร์และสุขภาพ
Journal of Nursing Science & Health
ปีที่ 42 ฉบับที่ 3 (กรกฎาคม-กันยายน) 2562
Volume 42 No.3 (July-September) 2019

**A comparative study of parental factors between thin
and normal pre-school children in Warinchamrap District,
Ubonratchathani Province**

สมกร ธีธรภูริเดช พย.บ.* พรรณรัตน์ แสงเพิ่ม ป.ร.ค.** วณิดา เสนะสุทธิพิบูลย์ Ph.D***
Thamakorn Thienphuridej B.N.S.* Parnnarat Sangperm Ph.D** Wanida Sanasutthiphun Ph.D***

บทคัดย่อ

การวิจัยพรรณนาเชิงเปรียบเทียบนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาเปรียบเทียบความรู้ทางโภชนาการ ความเชื่อเกี่ยวกับอาหารและพฤติกรรมการจัดหาอาหารระหว่างผู้ปกครองที่เด็กก่อนวัยเรียนมีภาวะพอมและภาวะสมส่วน กลุ่มตัวอย่างสุ่มอย่างง่าย แบ่งเป็นกลุ่มละ 64 คน เก็บรวบรวมข้อมูลโดยให้ผู้ปกครองตอบแบบสอบถาม เก็บข้อมูลเดือนมิถุนายน ถึงกรกฎาคม พ.ศ. 2561 วิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติพรรณนา การทดสอบแมน-วิทนีย ยูและทีเทส ผลการศึกษา พบว่าผู้ปกครองที่เด็กก่อนวัยเรียนมีภาวะพอมมีค่าเฉลี่ยคะแนนความรู้ทางโภชนาการ ความเชื่อเกี่ยวกับอาหารและพฤติกรรมการจัดหาอาหารน้อยกว่าผู้ปกครองที่เด็กก่อนวัยเรียนมีภาวะสมส่วน ($z = -4.853, p < .05; z = -4.817, p < .05; t = -11.745, p < .05$ ตามลำดับ)

คำสำคัญ: ภาวะโภชนาการ เด็กก่อนวัยเรียน ความรู้ ความเชื่อ พฤติกรรม

Abstract

This descriptive comparative study aimed to compare nutrition knowledge, food beliefs, and food provision behavior between parents of thin and normal pre-school children. A simple random sampling was used to draw a sample. Each group comprised of 64 persons. A self-administered questionnaire was completed by parent. Data collection from June to July 2018. Data were analyzed using descriptive statistics, Mann-Whitney U test, and Independent t-test. Results indicated that the parents of thin pre-school children had a lower mean score in nutrition knowledge, food beliefs, and food provision behavior than parents of normal pre-school children ($z = -4.853, p < .05; z = -4.817, p < .05; t = -11.745, p < .05$, respectively).

keywords: nutritional status, pre-school children, knowledge, beliefs, behavior

*Graduate Student, Faculty of Nursing, Mahidol University.

**Assistant Professor, Faculty of Nursing, Mahidol University. Corresponding Author.

***Associate Professor, Faculty of Nursing, Mahidol University.

บทนำ

โภชนาการเป็นพื้นฐานสำคัญของการเจริญเติบโตและพัฒนาการที่ดีของเด็กก่อนวัยเรียน (อายุ 2-5 ปี) ซึ่งเป็นวัยที่มีการเจริญเติบโตและพัฒนาการอย่างรวดเร็ว เด็กก่อนวัยเรียนที่ได้รับการเลี้ยงดูที่ดี รวมถึงได้รับโภชนาการที่เหมาะสมจะเป็นรากฐานสำคัญในการพัฒนาศักยภาพเด็กในช่วงวัยต่อมา ทั้งนี้ เด็กก่อนวัยเรียนเป็นวัยที่เริ่มสนใจสิ่งแวดล้อมมากขึ้น เริ่มกำหนดความชอบของอาหารด้วยตัวเอง ซึ่งส่วนใหญ่พฤติกรรมการรับประทานอาหารของเด็กจะขึ้นอยู่กับเด็กจะขึ้นอยู่กับผู้ปกครอง อีกทั้งเด็กก่อนวัยเรียนเป็นวัยที่ดูแลตนเองในด้านการรับประทานอาหารได้น้อย ต้องพึ่งพาการจัดการอาหารจากผู้ปกครองเป็นหลัก^{1,2,3} ผู้ปกครองซึ่งมีบทบาทสำคัญในการดูแลด้านอาหารของเด็ก จึงควรมีความรู้และความเข้าใจในโภชนาการสำหรับเด็กก่อนวัยเรียนให้ถูกต้อง และตระหนักถึงความสำคัญในการจัดหาอาหารที่ถูกต้องและเหมาะสมให้แก่เด็กก่อนวัยเรียน¹ เพราะอาจส่งผลกระทบต่อสุขภาพ การเจริญเติบโต ระดับสติปัญญาและการเรียนรู้ของเด็กในระยะยาว⁴

จากการสำรวจสถานการณ์เด็กแห่งประเทศไทย พ.ศ. 2558-2559 โดยสำนักงานสถิติแห่งชาติ พบว่า เด็กอายุต่ำกว่า 5 ปี จำนวน 12,313 คน มีภาวะผอมร้อยละ 8.2⁵ และจากการสำรวจภาวะสุขภาพตามตัวชี้วัดงานส่งเสริมสุขภาพตามกลุ่มวัย ปีงบประมาณ 2556 ในเขตสุขภาพที่ 10 ได้แก่ อุบลราชธานี มุกดาหาร ยโสธร และศรีสะเกษ พบว่าเด็กก่อนวัยเรียนมีภาวะผอมร้อยละ 12⁶ นอกจากนี้ จากรายงานด้านภาวะโภชนาการอย่างไม่เป็นทางการของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขนาดใหญ่ในเขตอำเภอวารินชำราบ จังหวัดอุบลราชธานี ประจำเดือนเมษายน-เดือนมิถุนายน พ.ศ. 2560 จำนวน 4 แห่ง ได้แก่ ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก เทศบาลตำบลคำขวาง บ้านโนนงามเทศบาลตำบลเมืองศรีโค เทศบาลตำบลแสนสุข และเทศบาลตำบลคำน้ำแซบ พบว่าเด็กที่มีอายุ 2-5 ปี มีภาวะผอมร้อยละ 18-20 จากสถิติ

ด้านภาวะโภชนาการดังกล่าวมา จะเห็นได้ว่าเด็กก่อนวัยเรียนที่มีภาวะผอมมีอัตราที่ถือว่าค่อนข้างสูง

ภาวะโภชนาการของเด็กก่อนวัยเรียนขึ้นกับปัจจัยหลายประการ ได้แก่ ปัจจัยด้านเด็ก เช่น พฤติกรรมการรับประทานอาหาร^{1,2} น้ำหนักแรกเกิด^{1,3} เป็นต้น ปัจจัยด้านผู้ปกครอง เช่น การศึกษา อายุของมารดาขณะตั้งครรภ์^{1,3} ความรู้ทางโภชนาการ⁷ ความเชื่อเกี่ยวกับอาหาร⁸ พฤติกรรมการจัดหาอาหาร¹ เป็นต้น ปัจจัยด้านสิ่งแวดล้อม เช่น สื่อต่าง ๆ การเข้าถึงแหล่งอาหาร³ เป็นต้น โดยผู้วิจัยสนใจศึกษาปัจจัยด้านผู้ปกครอง ได้แก่ ความรู้ทางโภชนาการ ความเชื่อเกี่ยวกับอาหาร และพฤติกรรมการจัดหาอาหารของผู้ปกครอง เนื่องจากการดูแลด้านอาหารจากผู้ปกครองจะเป็นพื้นฐานไปสู่พฤติกรรมการรับประทานอาหารของเด็กและช่วยให้เด็กมีภาวะโภชนาการที่เหมาะสมต่อไป

จากข้อมูลการสนทนากับครูประจำศูนย์พัฒนาเด็กเล็กและผู้ปกครองเด็กก่อนวัยเรียนในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ในเขตอำเภอวารินชำราบพบว่า ผู้ปกครองบางส่วนยังขาดความรู้ความเข้าใจในโภชนาการสำหรับเด็กก่อนวัยเรียน เช่น ปริมาณและสารอาหารที่เด็กควรได้รับ ความต้องการอาหารใน 1 วันของเด็กก่อนวัยเรียน เป็นต้น อีกทั้งยังคงมีความเชื่อเกี่ยวกับการให้อาหารเด็กที่ปฏิบัติสืบต่อกันมา ตามคำบอกเล่าของบรรพบุรุษ เช่น การห้ามไม่ให้เด็กกินปลาหรือกับข้าวมาก ๆ เพราะจะทำให้เด็กเป็นตานขโมยหรือโรคขาดสารอาหาร หรือการห้ามไม่ให้เด็กกินอาหารที่มีส่วนประกอบของไขมันหรือกะทิ เพราะจะทำให้เวียนศีรษะ เป็นต้น จึงไม่จัดหาอาหารดังกล่าวให้แก่เด็ก สอดคล้องกับบางประเด็นของงานวิจัยที่ผ่านมา ที่ศึกษากับมารดาที่มีเด็กปฐมวัย มีภาวะทุพโภชนาการ เช่น มารดามีความเชื่อว่าจะไม่สามารถให้บุตรรับประทานปลาได้ หากยังไม่สามารถพูดคำว่าปลาได้ ด้วยเหตุผลว่าเกรงจะเป็นโรค⁹ เป็นต้น จากประเด็นความรู้และความเชื่อดังกล่าว อาจมีส่วนให้ผู้ปกครองมีพฤติกรรมการจัดหาอาหารที่ไม่เหมาะสมสำหรับเด็กก่อนวัยเรียนได้ เด็กอาจได้รับปริมาณ

อาหารไม่ได้สัดส่วนหรือไม่ได้รับประทานอาหารบางอย่าง โดยเฉพาะอาหารประเภทที่ให้โปรตีนและพลังงาน ซึ่งอาจมีผลต่อสุขภาพ การเจริญเติบโตและภาวะโภชนาการของเด็กก่อนวัยเรียน² ดังนั้น ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาเปรียบเทียบปัจจัยความรู้ทางโภชนาการ ความเชื่อเกี่ยวกับอาหาร และพฤติกรรมการจัดหาอาหารระหว่างผู้ปกครองที่เด็กก่อนวัยเรียนมีภาวะพอมและภาวะสมส่วน ซึ่งคาดว่าผลการศึกษาที่ได้จะสามารถนำไปเป็นข้อมูลพื้นฐานในการให้คำแนะนำและคำปรึกษาแก่ผู้ปกครอง เพื่อส่งเสริม ป้องกันและแก้ไขปัญหาโภชนาการของเด็กก่อนวัยเรียนตามบริบทพื้นที่

วัตถุประสงค์การวิจัย

เพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างของความรู้ทางโภชนาการ ความเชื่อเกี่ยวกับอาหารและพฤติกรรมจัดหาอาหารให้กับเด็กก่อนวัยเรียนระหว่างผู้ปกครองที่เด็กก่อนวัยเรียนมีภาวะพอมและภาวะสมส่วน

กรอบแนวคิดที่ใช้ในการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้กรอบแนวคิดจากการทบทวนวรรณกรรมโดยมีแนวคิดความสัมพันธ์ของความรู้ ทักษะคิด และการปฏิบัติ ของ Schwartz⁹ เป็นแนวทางหลัก ร่วมกับแนวความคิดที่ว่า ความเชื่อเป็นรากฐานของทัศนคติ¹⁰ ซึ่งอาจส่งผลให้ความเชื่อมีความสัมพันธ์กับความรู้และการปฏิบัติเช่นเดียวกับทัศนคติ ทั้งนี้ จากการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องพบว่า ความรู้ทางโภชนาการและความเชื่อเกี่ยวกับอาหารมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมจัดหาอาหารสำหรับเด็ก^{7,11} และพฤติกรรมจัดหาอาหารสำหรับเด็กมีความสัมพันธ์กับภาวะโภชนาการของเด็ก¹ ซึ่งในการศึกษาครั้งนี้ ความรู้ทางโภชนาการ หมายถึงความเข้าใจที่ถูกต้องของผู้ปกครองเกี่ยวกับ ประโยชน์ของอาหารต่อสุขภาพ ปริมาณและสารอาหาร และความต้องการอาหารใน 1 วันของเด็กก่อนวัยเรียน ความเชื่อเกี่ยวกับอาหาร หมายถึงความรู้สึก ความคิดเห็นหรือความเชื่อ

ที่เป็นทั้งข้อห้ามหรือคำแนะนำเกี่ยวกับอาหารของเด็กก่อนวัยเรียนที่มีการยอมรับยึดถือและปฏิบัติสืบทอดกันมาตามคำบอกเล่าของผู้ใหญ่ สำหรับพฤติกรรมการจัดหาอาหาร หมายถึงการปฏิบัติหรือการแสดงออกของผู้ปกครองเกี่ยวกับการเลือกซื้ออาหาร การจัดเตรียมอาหาร การประกอบอาหารและการดูแลเด็กก่อนวัยเรียนให้รับประทานอาหาร

วิธีการศึกษา

การศึกษาค้นคว้านี้เป็นการศึกษาแบบพรรณนาเชิงเปรียบเทียบ (descriptive comparative study) ประชากรในการศึกษาคือ ผู้ปกครองที่มีเด็กก่อนวัยเรียนอายุ 2-5 ปี ที่มารับบริการในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขนาดใหญ่จำนวน 4 แห่ง ในเขตอำเภวารินชำราบ จังหวัดอุบลราชธานี โดยมีลักษณะที่คล้ายคลึงกัน คือ มีการรับเด็กในพื้นที่โดยไม่จำกัดศาสนา เศรษฐฐานะ ไม่มีร้านค้าหรือแผงลอยสำหรับขายอาหาร และมีการจัดหาอาหารสำหรับเด็กตามมาตรฐานการจัดอาหารของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กที่เหมือนกัน การวิจัยครั้งนี้ใช้ดัชนีการประเมินภาวะโภชนาการของเด็ก คือน้ำหนักตามเกณฑ์ส่วนสูง (Weight for height) และส่วนสูงตามเกณฑ์อายุ (Height for age) ของ Waterlow's classification of nutrition status¹² เลือกกลุ่มตัวอย่างแบบสุ่มอย่างง่าย โดยมีเกณฑ์การคัดเลือกคือ ผู้ปกครองที่เด็กมีภาวะพอม (ร้อยละของน้ำหนักเทียบกับส่วนสูงเท่ากับหรือต่ำกว่า 90)¹² และภาวะสมส่วน (ร้อยละของน้ำหนักเทียบกับส่วนสูงมากกว่า 90 จนถึง 110)¹² เป็นญาติสายตรงอายุ 18-59 ปี อาศัยอยู่บ้านเดียวกับเด็ก มีบทบาทหน้าที่หลักดูแลเรื่องการจัดหาอาหารสำหรับเด็กก่อนวัยเรียน และสามารถสื่อสารภาษาไทยได้ สำหรับเกณฑ์การคัดออกกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้ปกครองที่เด็กก่อนวัยเรียนมีภาวะเตี้ยสมส่วน

ขนาดกลุ่มตัวอย่าง การวิจัยครั้งนี้ได้กำหนดขนาดอิทธิพลเท่ากับ .5¹³ ซึ่งเป็นค่าขนาดกลางของการทดสอบด้วยสถิติ t-test และกำหนดระดับนัยสำคัญที่

.05 อำนาจการทดสอบเท่ากับ .8 เมื่อนำค่าดังกล่าวไปเปิดตารางประมาณขนาดกลุ่มตัวอย่างของ Cohen¹⁴ ได้กลุ่มตัวอย่างทั้งหมดจำนวน 128 คน เป็นผู้ปกครองที่เด็กก่อนวัยเรียนมีภาวะพอม 64 คน และผู้ปกครองที่เด็กก่อนวัยเรียนมีภาวะสมส่วน 64 คน โดยมีการคิดสัดส่วนกลุ่มตัวอย่างสำหรับแต่ละศูนย์พัฒนาเด็กเล็กด้วยการเทียบบัญญัติไตรยางค์

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลครั้งนี้ ใช้ชุดแบบสอบถาม ประกอบด้วย 4 ชุด ดังนี้

ชุดที่ 1 แบบสอบถามข้อมูลทั่วไป แบ่งออกเป็น 3 ส่วน ได้แก่ ส่วนที่ 1 ข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ปกครอง ส่วนที่ 2 ข้อมูลทั่วไปของเด็กก่อนวัยเรียนสำหรับผู้ปกครองกรอกข้อมูล ส่วนที่ 3 น้ำหนักและส่วนสูงของเด็กก่อนวัยเรียน

ชุดที่ 2 แบบสอบถามความรู้ทางโภชนาการ สร้างจากการทบทวนวรรณกรรมโดยผู้วิจัย ประกอบด้วยคำถาม 24 ข้อ ตอบถูกได้ 1 คะแนน ตอบผิดได้ 0 คะแนน พิสัยของคะแนน 0-24 คะแนน หากคะแนนโดยรวมมาก แสดงว่าผู้ปกครองมีความรู้ทางโภชนาการมาก หากคะแนนโดยรวมน้อย แสดงว่าผู้ปกครองมีความรู้ทางโภชนาการน้อย

ชุดที่ 3 แบบสอบถามความเชื่อเกี่ยวกับอาหาร สร้างจากการทบทวนวรรณกรรมโดยผู้วิจัย ประกอบด้วยคำถาม 10 ข้อ ลักษณะเป็นคำถามเชิงบวกและเชิงลบ โดยคำตอบเป็นแบบมาตราประมาณค่า 4 ระดับ ตั้งแต่ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง จนถึง เห็นด้วยอย่างยิ่ง พิสัยของคะแนน 10-40 คะแนน หากคะแนนโดยรวมมาก แสดงว่าผู้ปกครองมีความเชื่อเกี่ยวกับอาหารถูกต้องมาก หากคะแนนโดยรวมน้อย แสดงว่าผู้ปกครองมีความเชื่อเกี่ยวกับอาหารถูกต้องน้อย

ชุดที่ 4 แบบสอบถามพฤติกรรมการจัดหาอาหาร สร้างจากการทบทวนวรรณกรรมโดยผู้วิจัย ประกอบด้วยคำถาม 29 ข้อ ลักษณะเป็นคำถามเชิง

บวกและเชิงลบ โดยคำตอบเป็นแบบมาตราประมาณค่า 4 ระดับ ตั้งแต่ไม่เคยปฏิบัติ จนถึง ปฏิบัติเป็นประจำ พิสัยของคะแนน 0-87 คะแนน หากคะแนนโดยรวมมาก แสดงว่าผู้ปกครองมีพฤติกรรมการจัดหาอาหารเหมาะสมมาก หากคะแนนโดยรวมน้อย แสดงว่าผู้ปกครองมีพฤติกรรมการจัดหาอาหารเหมาะสมน้อย

เครื่องมือทั้งหมดผ่านการตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหาจากผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 5 ท่าน 2 ครั้ง เพื่อปรับปรุงความตรงของเนื้อหาและด้านภาษาให้เข้าใจง่ายสำหรับกลุ่มตัวอย่างผู้ปกครอง โดยครั้งที่ 2 แบบสอบถามความรู้ทางโภชนาการได้ค่า CVI = .91 แบบสอบถามความเชื่อเกี่ยวกับอาหารและแบบสอบถามพฤติกรรมการจัดหาอาหารของผู้ปกครองได้ค่า CVI = 1.0 และนำแบบสอบถามไปทดลองใช้กับผู้ปกครองที่มีลักษณะใกล้เคียงกับกลุ่มตัวอย่างจำนวน 30 คน เพื่อหาความเชื่อมั่นของแบบสอบถามความรู้ทางโภชนาการ โดยใช้สูตรคูเดอร์-ริชาร์ดสัน (Kuder-Richardson) ได้ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .78 สำหรับแบบสอบถามความเชื่อเกี่ยวกับอาหารและพฤติกรรมการจัดหาอาหาร ใช้สูตรของสัมประสิทธิ์อัลฟาครอนบาค (Cronbach's Alpha Coefficient) ได้ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .80 และ .83 ตามลำดับ

การพิทักษ์สิทธิกลุ่มตัวอย่าง

การศึกษาครั้งนี้ได้ผ่านการรับรองจากคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยในคน คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล (COA. No.IRB-NS2018/447.2805) โดยผู้เข้าร่วมวิจัยได้รับข้อมูลเกี่ยวกับวัตถุประสงค์ของการวิจัย ขั้นตอนการเก็บรวบรวมข้อมูล ระยะเวลาในการวิจัยและประโยชน์ที่อาจได้รับ มีอิสระในการตัดสินใจเข้าร่วมโครงการ สามารถถอนตัวออกจากการศึกษาได้ตลอดเวลาโดยไม่ต้องแจ้งให้ทราบล่วงหน้า และไม่มีผลใดๆ ต่อการนำเด็กก่อนวัยเรียนมารับบริการที่ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก และข้อมูลที่ได้จะถูกนำเสนอในภาพรวมเท่านั้น

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ภายหลังจากได้รับอนุญาตจากนายกเทศบาล ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูล ตั้งแต่เดือนมิถุนายน ถึง กรกฎาคม พ.ศ. 2561 โดยดำเนินการดังนี้

1. ขอความอนุเคราะห์ครูประจำศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก เพื่อชี้แจงรายละเอียดโครงการวิจัยกับกลุ่มตัวอย่าง โดยผู้วิจัยใช้ช่วงเวลาหลังเลิกเรียนที่กลุ่มตัวอย่างมารอรับเด็กกลับบ้านตามวัน เวลาที่นัดหมาย ชี้แจงรายละเอียดแบบสอบถาม จากนั้นให้กลุ่มตัวอย่างตอบแบบสอบถาม โดยใช้เวลาประมาณ 50-60 นาที เมื่อตอบแบบสอบถามเสร็จสิ้น กลุ่มตัวอย่างส่งคืนแบบสอบถามที่ผู้วิจัย โดยใส่ซองปิดผนึกก่อนส่ง โดยส่งแยกกับซองหนังสือแสดงเจตนายินยอมเข้าร่วมการวิจัย

2. ในกรณีที่กลุ่มตัวอย่างยินดีเข้าร่วมการวิจัยและลงนามในหนังสือแสดงเจตนายินยอมเข้าร่วมการวิจัยแล้ว แต่ไม่สะดวกตอบแบบสอบถามที่ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ผู้วิจัยฝากแบบสอบถามไปกับตัวแทนผู้ปกครองที่มารับเด็กก่อนวัยเรียน เมื่อตอบแบบสอบถามเสร็จ ผู้ปกครองนำมาส่งที่ครูประจำศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก โดยมีการใส่ซองปิดผนึก และครูประจำศูนย์พัฒนาเด็กเล็กส่งคืนให้ผู้วิจัย

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป กำหนดความมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติ ดังนี้

1. สถิติเชิงพรรณนา (descriptive analysis) ได้แก่ การแจกแจงความถี่ อัตราส่วนร้อยละ และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานสำหรับวิเคราะห์ข้อมูลส่วนบุคคล ความรู้ทางโภชนาการ ความเชื่อเกี่ยวกับอาหารและพฤติกรรมการจัดหาอาหารของผู้ปกครอง

2. เปรียบเทียบความแตกต่างของตัวแปรระหว่างกลุ่มผู้ปกครองที่เด็กก่อนวัยเรียนมีภาวะผอม

และภาวะอ้วน โดยตัวแปรความรู้ทางโภชนาการและความเชื่อเกี่ยวกับอาหารใช้สถิติทดสอบ Mann-Whitney U test เนื่องจากทดสอบข้อตกลงเบื้องต้นของการใช้สถิติ Independent t-test โดยการทดสอบด้วยสถิติ Kolmogorov-Sminov พบว่าการกระจายของข้อมูลไม่เป็นโค้งปกติ สำหรับตัวแปรพฤติกรรมการจัดหาอาหาร เปรียบเทียบความแตกต่างโดยใช้สถิติทดสอบค่าที่แบบสองกลุ่มอิสระต่อกัน (independent t-test) เนื่องจากการกระจายของข้อมูลเป็นโค้งปกติ

ผลการวิจัย

1. ลักษณะโดยทั่วไปของผู้ปกครองที่เด็กก่อนวัยเรียนมีภาวะผอมมีความเกี่ยวข้องกับเด็ก โดยเป็นยายร้อยละ 40.6 รองลงมาเป็นย่าหรือมารดาร้อยละ 28.1 มีอายุเฉลี่ย 47.8 ปี จบการศึกษาในระดับประถมศึกษาหรือต่ำกว่าร้อยละ 64.1 ระดับปริญญาตรีขึ้นไปร้อยละ 4.6 ประกอบอาชีพเกษตรกรร้อยละ 28.1 อาชีพรับจ้างทั่วไปร้อยละ 26.5 รายได้ของทุกคนในครอบครัวรวมกันเฉลี่ย 33,687.50 บาทต่อเดือน โดยมีค่าใช้จ่ายเพียงพอในแต่ละเดือนร้อยละ 50 ได้รับข้อมูลข่าวสารด้านโภชนาการจากศูนย์พัฒนาเด็กเล็กมากที่สุดถึงร้อยละ 96.9 รองลงมา คือจากบุคลากรสาธารณสุขร้อยละ 90.6 และสื่อทางวิทยุ โทรทัศน์ อินเทอร์เน็ตร้อยละ 42.2 ตามลำดับ

ผู้ปกครองที่เด็กก่อนวัยเรียนมีภาวะอ้วนมีความเกี่ยวข้องกับเด็ก โดยเป็นยายหรือย่าร้อยละ 34.4 มีอายุเฉลี่ย 49.84 ปี จบการศึกษาในระดับประถมศึกษาหรือต่ำกว่าร้อยละ 62.5 ระดับปริญญาตรีขึ้นไปร้อยละ 15.6 ประกอบอาชีพเกษตรกรร้อยละ 10.9 อาชีพรับจ้างทั่วไปร้อยละ 14.1 รายได้ของทุกคนในครอบครัวรวมกันเฉลี่ย 43,515.63 บาทต่อเดือน โดยมีค่าใช้จ่ายเพียงพอในแต่ละเดือนร้อยละ 62.5 ได้รับข้อมูลข่าวสารด้านโภชนาการจากศูนย์พัฒนาเด็กเล็กมากที่สุดร้อยละ 68.8 รองลงมา คือจากบุคลากรสาธารณสุขร้อยละ 67.2 และสื่อทางวิทยุ

โทรทัศน์ อินเทอร์เน็ตร้อยละ 54.7 ตามลำดับ เมื่อเปรียบเทียบความแตกต่างของข้อมูลส่วนบุคคลระหว่างผู้ปกครองที่เด็กก่อนวัยเรียนมีภาวะผอมและภาวะอ้วนพบว่า มีข้อมูลส่วนบุคคลแตกต่างกันบางปัจจัย ($p < .05$) ได้แก่ รายได้ของทุกคนในครอบครัวรวมกันต่อเดือน ความเพียงพอของค่าใช้จ่ายในแต่ละเดือน

2. ลักษณะโดยทั่วไปของเด็กก่อนวัยเรียนที่มีภาวะผอมมีอายุเฉลี่ย 2.87 ปี มากกว่ากึ่งหนึ่งเป็นเพศชายร้อยละ 57.8 โดยเป็นบุตรคนที่ 2 ร้อยละ 53.1 รองลงมาเป็นบุตรคนที่ 1 ร้อยละ 28.1 มีจำนวนพี่น้องทั้งหมด 2 คน ร้อยละ 53.1 น้ำหนักแรกเกิดเฉลี่ย 2,720.47 กรัม เด็กรับประทานอาหารเช้าใน 1 สัปดาห์ที่ผ่านมาเป็นจำนวน 7 วัน ร้อยละ 54.7 รับประทานอาหารเช้าครบ 3 มื้อใน 1 สัปดาห์ที่ผ่านมาเป็นจำนวน 5 วันหรือร้อยละ 39.1 และน้อยที่สุดจำนวน 2 วัน ร้อยละ 9.4 สำหรับเด็กก่อนวัยเรียนที่มีภาวะอ้วนมีอายุเฉลี่ย 3.05 ปี มากกว่ากึ่งหนึ่งเป็นเพศชายร้อยละ 54.7 โดยเป็นบุตรคนที่ 1 ร้อยละ 53.1 รองลงมาเป็นบุตรคนที่ 2 ร้อยละ 45.3 มีจำนวนพี่น้องทั้งหมด 2 คน

ตารางที่ 1 เปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยคะแนนความรู้ทางโภชนาการและความเชื่อเกี่ยวกับอาหารของผู้ปกครองที่เด็กมีภาวะผอมและภาวะอ้วน

ตัวแปรที่ศึกษา	ผู้ปกครองที่เด็กมีภาวะผอม			ผู้ปกครองที่เด็กมีภาวะอ้วน			Z	p-value
	M	Mean Rank	Sum of Ranks	M	Mean Rank	Sum of Ranks		
ความรู้ทางโภชนาการ	16.98	48.78	3122.00	18.78	80.22	5134.00	-4.853	.000
	2.066			1.864				
ความเชื่อเกี่ยวกับอาหาร	26.03	48.15	3124.00	29.37	80.19	5132.00	-4.817	.000
	4.227			2.591				

$p < 0.05$

4. ผู้ปกครองที่เด็กก่อนวัยเรียนมีภาวะอ้วนมีค่าเฉลี่ยคะแนนพฤติกรรมการจัดหาอาหารแตกต่างจากผู้ปกครองที่เด็กก่อนวัยเรียนมีภาวะอ้วนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($t = -11.745, p < .05$) โดย

ร้อยละ 53.1 น้ำหนักแรกเกิดเฉลี่ย 2,995.31 กรัม ส่วนใหญ่รับประทานอาหารเช้าใน 1 สัปดาห์ที่ผ่านมาเป็นจำนวน 7 วันหรือร้อยละ 90.6 เกือบครึ่งหนึ่งรับประทานอาหารเช้าครบ 3 มื้อใน 1 สัปดาห์ที่ผ่านมาเป็นจำนวน 7 วันหรือร้อยละ 43.8 และน้อยที่สุดจำนวน 4 วัน ร้อยละ 14.1 และเมื่อเปรียบเทียบความแตกต่างของข้อมูลส่วนบุคคลของเด็กก่อนวัยเรียนที่มีภาวะผอมและภาวะอ้วนพบว่า มีข้อมูลส่วนบุคคลแตกต่างกันบางปัจจัย ($p < .05$) ได้แก่ ลำดับที่ของบุตรจำนวนพี่น้องทั้งหมด น้ำหนักแรกเกิด จำนวนวันที่กินอาหารเช้าใน 1 สัปดาห์ที่ผ่านมา

3. ผู้ปกครองที่เด็กก่อนวัยเรียนมีภาวะอ้วนมีค่าเฉลี่ยคะแนนความรู้ทางโภชนาการและความเชื่อเกี่ยวกับอาหารแตกต่างจากผู้ปกครองที่เด็กก่อนวัยเรียนมีภาวะอ้วนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($z = -4.853, p < .05; z = -4.817, p < .05$ ตามลำดับ) โดยผู้ปกครองที่เด็กก่อนวัยเรียนมีภาวะอ้วนมีค่า Mean Rank ต่ำกว่าผู้ปกครองที่เด็กก่อนวัยเรียนมีภาวะอ้วน

ผู้ปกครองที่เด็กก่อนวัยเรียนมีภาวะอ้วนมีค่าเฉลี่ยพฤติกรรมการจัดหาอาหาร ($M = 48.15, SD = 3.173$) น้อยกว่าผู้ปกครองที่เด็กก่อนวัยเรียนมีภาวะอ้วน ($M = 57.70, SD = 5.675$)

การอภิปรายผล

ผลการศึกษาพบว่า ผู้ปกครองที่เด็กก่อนวัยเรียนมีภาวะพอมมีความรู้ทางโภชนาการแตกต่างจากผู้ปกครองที่เด็กก่อนวัยเรียนมีภาวะสมส่วน โดยผู้ปกครองที่เด็กก่อนวัยเรียนมีภาวะพอมมีค่าเฉลี่ยคะแนนความรู้ทางโภชนาการน้อยกว่าผู้ปกครองที่เด็กก่อนวัยเรียนมีภาวะสมส่วน อาจเนื่องมาจากการที่ผู้ปกครองเด็กก่อนวัยเรียนทั้งสองกลุ่มมีระดับการศึกษา และการแสวงหาข้อมูลข่าวสารด้านโภชนาการที่แตกต่างกัน ซึ่งกลุ่มผู้ปกครองที่เด็กก่อนวัยเรียนมีภาวะสมส่วนมีการศึกษาระดับปริญญาตรีขึ้นไปมากกว่าผู้ปกครองที่เด็กก่อนวัยเรียนมีภาวะพอม โดยการศึกษาถือว่าเป็นสิ่งสำคัญที่จะช่วยพัฒนาความรู้และก่อให้เกิดความเข้าใจ ตลอดจนสามารถนำความรู้นั้นไปใช้เป็นประโยชน์ได้^{1,2} สอดคล้องกับงานวิจัยที่ผ่านมา ที่พบว่าผู้ปกครองเด็กก่อนวัยเรียนที่มีระดับการศึกษาสูงจะมีความรู้ความเข้าใจในเรื่องโภชนาการได้ดีกว่าผู้ปกครองที่ได้รับการศึกษาต่ำกว่า^{3,7} อีกทั้งกลุ่มผู้ปกครองที่เด็กก่อนวัยเรียนมีภาวะสมส่วนมีการค้นคว้า แสวงหาความรู้ทางโภชนาการผ่านทางสื่อต่างๆ มากกว่ากลุ่มผู้ปกครองที่เด็กก่อนวัยเรียนมีภาวะพอม ซึ่งอาจมีส่วนให้ผู้ปกครองที่เด็กก่อนวัยเรียนมีภาวะสมส่วนได้รับข้อมูล ข่าวสารด้านโภชนาการใหม่ๆ ทำให้เกิดการเรียนรู้และมีความเข้าใจในโภชนาการสำหรับเด็กก่อนวัยเรียนมากขึ้น ตลอดจนรับรู้ถึงวิธีการปฏิบัติพฤติกรรมการจัดหาอาหารที่เหมาะสมมากยิ่งขึ้นด้วย^{2,7}

ผู้ปกครองที่เด็กก่อนวัยเรียนมีภาวะพอมมีความเชื่อเกี่ยวกับอาหารแตกต่างจากผู้ปกครองที่เด็กก่อนวัยเรียนมีภาวะสมส่วน โดยผู้ปกครองที่เด็กก่อนวัยเรียนมีภาวะพอมมีค่าเฉลี่ยคะแนนความเชื่อเกี่ยวกับอาหารน้อยกว่าผู้ปกครองที่เด็กก่อนวัยเรียนมีภาวะสมส่วน ทั้งนี้ นอกจากอาจเกิดจากการที่ผู้ปกครองได้รับการปลูกฝังความเชื่อเกี่ยวกับการให้อาหารเด็กจากปู่ ย่า ตา ยาย หรือผู้สูงอายุในชุมชนที่แตกต่างกันแล้ว

ยังอาจเกิดจากการที่ผู้ปกครองมีระดับการศึกษาที่แตกต่างกัน หรือมีประสบการณ์ที่ดีจากการปฏิบัติด้านโภชนาการที่ไม่ตรงกับความเชื่อเดิมที่แตกต่างกัน หรือมีการแสวงหาความรู้หรือข้อมูลใหม่ๆ ด้านโภชนาการ โดยสอดคล้องกับการศึกษาที่ผ่านมา ที่พบว่าบุคคลที่มีการศึกษาในระดับสูง หรือมีการได้รับความรู้หรือข้อมูลข่าวสารใหม่ๆ ด้านโภชนาการ หรือข้อมูลที่ได้รับการพิสูจน์ทางวิทยาศาสตร์แล้ว จะก่อให้เกิดการเรียนรู้ เกิดความเข้าใจ สามารถคิดวิเคราะห์เหตุและผล ผลดีและผลเสียของความเชื่อในการบริโภคอาหารได้ ซึ่งอาจมีส่วนทำให้บุคคลนั้นมีการเปลี่ยนแปลงความเชื่อในการบริโภคอาหารไปในแนวทางที่ถูกต้องมากยิ่งขึ้น^{8,11} ซึ่งกลุ่มผู้ปกครองที่เด็กก่อนวัยเรียนมีภาวะสมส่วนมีการศึกษาในระดับปริญญาตรีขึ้นไป และมีการค้นคว้า แสวงหาข้อมูล ข่าวสารใหม่ๆ ด้านโภชนาการผ่านสื่อต่างๆ มากกว่าผู้ปกครองที่เด็กก่อนวัยเรียนมีภาวะพอม จึงอาจมีส่วนให้ผู้ปกครองที่เด็กก่อนวัยเรียนทั้งสองกลุ่มมีความเชื่อเกี่ยวกับอาหารแตกต่างกันได้ และหากผู้ปกครองเด็กก่อนวัยเรียนมีความเชื่อเกี่ยวกับการให้อาหารเด็กอย่างไร ก็มีแนวโน้มที่จะปฏิบัติพฤติกรรมการจัดหาอาหารตามความเชื่อนั้นๆ^{8,11}

ผู้ปกครองที่เด็กก่อนวัยเรียนมีภาวะพอมมีพฤติกรรมการจัดหาอาหารแตกต่างจากผู้ปกครองที่เด็กก่อนวัยเรียนมีภาวะสมส่วน โดยผู้ปกครองที่เด็กก่อนวัยเรียนมีภาวะพอมมีค่าเฉลี่ยคะแนนพฤติกรรมจัดหาอาหารน้อยกว่าผู้ปกครองที่เด็กก่อนวัยเรียนมีภาวะสมส่วน อาจเกี่ยวข้องกับการศึกษา รายได้ และอาชีพของผู้ปกครอง โดยผู้ปกครองที่เด็กก่อนวัยเรียนมีภาวะพอมมีรายได้น้อยต่อเดือน และมีความเพียงพอของค่าใช้จ่ายต่อเดือนน้อยกว่าผู้ปกครองที่เด็กก่อนวัยเรียนมีภาวะสมส่วน อาจมีผลต่อการจัดหาอาหารของผู้ปกครอง ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาที่ผ่านมา ที่พบว่าผู้ปกครองที่เด็กก่อนวัยเรียนมีภาวะพอมไม่สามารถจัดสรรเงินเพื่อจัดหาอาหารที่มีคุณค่าทางโภชนาการให้เพียงพอกับความต้องการอาหารของเด็กก่อนวัย

เรียน และอาจทำให้เด็กได้รับสัดส่วนอาหารน้อยลง เพื่อให้เด็กทุกคนในครอบครัวได้รับอาหารอย่างทั่วถึงในแต่ละมื้อ^{1,3} และการที่ผู้ปกครองที่เด็กก่อนวัยเรียนมีภาวะผอมเกือบกึ่งหนึ่งมีอาชีพเกษตรกรรมและรับจ้างทั่วไป ซึ่งเป็นอาชีพที่ต้องออกไปทำงานแต่เช้าและเวลากลับบ้านไม่แน่นอน อาจทำให้ผู้ปกครองไม่มีเวลาในจัดหาอาหารบางมื้อ เช่น มื้อเช้า หรือมื้อเย็น ตลอดจนไม่สามารถดูแลให้เด็กกินอาหารได้อย่างเต็มที่ทุกมื้อ ในขณะที่ผู้ปกครองที่เด็กก่อนวัยเรียนมีภาวะสมส่วน มีอาชีพเกษตรกรรมและอาชีพรับจ้างทั่วไปจำนวนน้อยกว่า อาจมีส่วนทำให้ผู้ปกครองที่เด็กก่อนวัยเรียนมีภาวะสมส่วนมีเวลาในการจัดหาอาหาร ตลอดจนดูแลให้เด็กกินอาหารได้อย่างเหมาะสมมากกว่าผู้ปกครองที่เด็กก่อนวัยเรียนมีภาวะผอม แสดงให้เห็นได้จากการวิเคราะห์ข้อมูลส่วนบุคคล พบว่าการกินอาหารเช้าและอาหารหลักครบ 3 มื้อในทุกวันของเด็กก่อนวัยเรียนที่มีภาวะสมส่วนมีจำนวนร้อยละ 90.6 และ 43.8 ตามลำดับ ในขณะที่เด็กก่อนวัยเรียนที่มีภาวะผอมกินอาหารเช้าและอาหารหลักครบ 3 มื้อในทุกวันมีจำนวนน้อยกว่ามาก โดยพบเพียงร้อยละ 54.7 และ 15.5 ตามลำดับ

จากการศึกษาครั้งนี้ อาจกล่าวได้ว่า หากผู้ปกครองเด็กก่อนวัยเรียนมีความรู้ ความเข้าใจในโภชนาการสำหรับเด็กก่อนวัยเรียนถูกต้อง มีความเชื่อเกี่ยวกับอาหารในแนวทางที่ถูกต้อง อาจมีส่วนให้ผู้ปกครองมีวิธีการปฏิบัติพฤติกรรมการจัดหาอาหารเหมาะสม มีผลให้เด็กก่อนวัยเรียนได้รับปริมาณและสารอาหารครบถ้วนและเพียงพอต่อความต้องการของร่างกาย ส่งผลให้มีสุขภาพ การเจริญเติบโตและภาวะโภชนาการที่ดีตามมา

ข้อเสนอแนะ

1. ครูประจำศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก และบุคลากรทางสาธารณสุขควรติดตามภาวะโภชนาการของเด็กก่อนวัยเรียนทั้งสองกลุ่ม รวมถึงให้ความรู้

ข้อมูล ข่าวสารด้านโภชนาการแก่ผู้ปกครองเด็กก่อนวัยเรียนอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้ผู้ปกครองมีความรู้และความเข้าใจที่ถูกต้องในโภชนาการสำหรับเด็กก่อนวัยเรียน และสามารถจัดหาอาหารสำหรับเด็กก่อนวัยเรียนได้อย่างเหมาะสมมากยิ่งขึ้น

2. ในการวิจัยครั้งต่อไป ควรทำวิจัยเชิงทดลองเพื่อส่งเสริมความรู้ทางโภชนาการ ความเชื่อเกี่ยวกับอาหาร และพฤติกรรมการจัดหาอาหารในกลุ่มผู้ปกครองที่เด็กก่อนวัยเรียนมีภาวะผอม เพื่อให้เด็กได้รับปริมาณและสารอาหารที่ครบถ้วน และเพียงพอต่อการเจริญเติบโต และมีภาวะโภชนาการที่ดี

กิตติกรรมประกาศ

ผู้วิจัยขอขอบพระคุณอาจารย์และผู้ทรงคุณวุฒิทุกท่าน ครูประจำศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ในอำเภอดอนขงวิทยาคาร จังหวัดอุบลราชธานี เจ้าหน้าที่โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพประจำตำบล ตลอดจนผู้ปกครองเด็กก่อนวัยเรียนที่ให้การสนับสนุนการวิจัยครั้งนี้จนสำเร็จและลุล่วงไปด้วยดี

References

1. Wisitcharoen K. Factors associated with nutritional status among pre-school children in Nakhonnayok Province [master's thesis]. Bangkok: Mahidol University; 2007. 186 p. (in Thai).
2. Wongtong A. Family nutrition. 4thed. Bangkok: Kasetsart University; 2008. (in Thai).
3. Khejonjit P, Chutimon N, Khumpon B. Factors associated with under-nutrition of preschool children in Kuchinarai District Kalasin Province. Journal of Public Health Research 2013; 6(3): 169-77. (in Thai).
4. Mendez MA, Adair LS. Severity and timing of stunting in first two year of life affect perfor-

- mance on cognitive tests in late childhood. *J Nutr* 1999; 129: 1555-65.
5. The National Statistical Office. Monitoring the situation of children and women. Nonthaburi: National Office of Buddhism; 2009. (in thai).
 6. Sangwong M. Survey of health status among differently age population in 2013 in 10th regional health authority. *HPC 10 Journal* 2013; 4(1): 36-59. (in thai).
 7. Nantapong S, Saratapun N, Hirunwong A. Parents' knowledge on nutrition and meal-providing behavior for preschool children at a public school in Chumphon province. *Kasetsart Journal of Society and Science* 2014; 35: 235-44. (in Thai).
 8. Chunpetch A, Sivadamrongpong W, Yeepaloh M. Beliefs about foods and food preparation experiences for childhood with malnutrition of native Muslim mothers living in Yala Province. *Journal of Nursing and Education* 2014; 7(3): 24-34. (in Thai).
 9. Schwartz NE. Nutrition knowledge, attitudes, and practices of high school graduates. *J Am Dietetic* 1995; 66: 28-33.
 10. Rokeach M. Belief attitude and value: A theory of organization and change. San Francisco California: Jossery Bass; 1968. 214p.
 11. Panyalard C. The relationship between belief in child feeding and child feeding pattern of mother in Saraburi Municipality Saraburi province [master's thesis]. Bangkok: Mahidol University; 1993. 100 p. (in Thai).
 12. Waterlow JC. Classification and definition of protein-calorie malnutrition. *Brit Med J* 1972; 3: 569-74.
 13. Polit DF, Beck CT. Nursing research: generating and assessing evidence for nursing practice. Philadelphia: Lippincott Williams & Willkins; 2008. 796 p.
 14. Cohen J. Statistical power analysis for the behavioral sciences. 2nd ed. New York: Lawrence Erlbaum Associates; 1988. 567p.